

Om begreberne *arbejdsmiljø*, *sikkerhed* og *beredskab*

Begrebet *arbejdsmiljø* knytter sig til [arbejdsmiljøloven](#) med følgebestemmelser. *Arbejdsmiljø* er et samlebegreb for alt det, som påvirker ansatte i hverdagen på en arbejdsplads, normalt beskrevet ved det tre hovedarbejdsmiljøområder: psykisk arbejdsmiljø, fysisk arbejdsmiljø samt kemisk- og biologisk arbejdsmiljø. *Arbejdsmiljø* benyttes i vældig mange sammensatte navneord, som alle har deres rod i arbejdsmiljøloven: arbejdsmiljøorganisation, arbejdsmiljøgruppe, arbejdsmiljøudvalg, arbejdsmiljøuddannelse osv.

Sikkerhed eksisterer stadig som ord i arbejdsmiljøloven, fx i §1 "Ved loven tilstræbes at skabe et sikkert og sundt arbejdsmiljø, der til enhver tid er i overensstemmelse med den tekniske og sociale udvikling i samfundet (...)". Men brugen af ordet *sikkerhed* relaterer sig nu næsten udelukkende til *arbejdsulykker*. Ordet *sikkerhed* optræder aldrig alene i arbejdsmiljøloven men altid sammen med sundhed, som ovenikøbet blev defineret som "det udvidede sundhedsbegreb" ved lovens vedtagelse i 1977. Ud over §1 står der i §15 "Arbejdsgiveren skal sørge for, at arbejdsforholdene sikkerheds- og sundhedsmæssigt er fuldt forsvarlige" og i §17 "Arbejdsgiveren skal gøre de ansatte bekendt med de ulykkes- og sygdomsfarer, der eventuelt er forbundet med deres arbejde". På dette grundlag bliver det klart, at ordet *sikkerhed* i arbejdsmiljøloven alene refererer til ulykker. I forhold til det antal arbejdsulykker, vi har årligt på AAU, må *sikkerhed* vist siges at relatere sig til et sted mellem 10% og 20% af hele arbejdsmiljøarbejdet på AAU.

Et væsentligt mål for begrebsforandringerne har været at flytte fokus fra den enkelte medarbejder til fællesskabet, altså fra sikkerheden omkring den enkelte medarbejder primært i enkeltstående tilfælde til helhedsorienteret arbejdsmiljø i virksomheden med øget fokus på forbyggende indsats.

Med den nyeste udgave af arbejdsmiljøloven fra 2010 har man ikke længere begrebet *sikkerhedsorganisation* og logisk set kan man altså heller ikke have en sikkerhedschef. At der stadig findes en sikkerhedschef i Københavns Universitets beredskabsgruppe må nok tilskrives et ansættelsesforhold, som rækker tilbage til før 2010. Sammenlignelige arbejdspladser og de øvrige danske universiteter har (for længst) afskaffet begrebet *sikkerhedsorganisation* og hvad deraf følger.

Begrebet *beredskab* knytter sig til [beredskabsloven](#). Beredskab defineres på Århus Universitet som "håndtering af akutte, fysiske trusler", hvor trusler skal forstås i bredeste forstand (og ikke kun verbale ytringer af truende karakter). Beredskabet omfatter: alarmering, telefonkæde, krisestab og kriseindsatsgruppe, instrukser og støttefunktioner. Beredskabsarbejde støder op til arbejdsmiljøarbejdet på alle tre hovedarbejdsmiljøområder, men overlapper vist tilsyneladende næsten ikke.

Arbejdsmiljøloven med kommentarer, Juristforbundet 1979:

"Med begrebet »sikkert og sundt arbejdsmiljø« tilsigtes en væsentlig udvidelse i forhold til det traditionelle arbejderbeskyttelsesbegreb. Et sikkert og sundt arbejdsmiljø indebærer herefter:

A) Beskyttelse mod arbejdsulykker og erhvervssygdomme i traditionel forstand, d. v. s. dels påvirkninger fra pludselige begivenheder, dels påvirkninger på kortere eller længere sigt, der medfører fysiske eller psykiske helbredsskader. Herunder må også regnes psykisk betingede lidelser.

B) Beskyttelse mod andre påvirkninger, der kan forringe sundheden. Herunder er tilsigtet henregnet bl.a. påvirkninger, der forbigående eller varigt forringer den fysiske eller psykiske sundhedstilstand, uden at frembringe karakteristiske sygdomssymptomer."

Bemærkningerne til den oprindelige lov (1977) indeholder en række formuleringer, som ofte betegnes "Det udvidede sundhedsbegreb". Det hedder i bemærkningerne til det oprindelige lovforslag:

"... at der hermed tilsigtes en væsentlig udvidelse i forhold til det traditionelle arbejderbeskyttelsesbegreb, og at et sikkert og sundt arbejdsmiljø herefter indebærer:

1. Beskyttelse mod arbejdsulykker og erhvervs sygdomme i traditionel forstand, dvs. påvirkninger fra pludselige begivenheder, dels påvirkninger på kortere eller længere sigt, der medfører fysiske eller psykiske helbredsskader, herunder også psykisk betingede lidelser.
2. Beskyttelse mod andre påvirkninger, der kan forringe sundheden, herunder bl.a. påvirkninger, der forbigående eller varigt forringer den fysiske eller psykiske sundhedstilstand uden at frembringe karakteristiske symptomer, f.eks. svag, men langvarig påvirkning med giftige stoffer, eller fysiske forhold, der ikke umiddelbart giver karakteristiske symptomer, herunder uhensigtsmæssige eller ubehagelige arbejdsstillinger og -belastninger.
3. Anvendelse af ergonomiske foranstaltninger i videre omfang end hidtil, dvs. tilpasning af arbejdsprocessen, arbejdsstedet, de tekniske hjælpemidler og stoffer og materialer til den ansatte, idet der skal tages særligt hensyn til handicappede."

Det udvidede sundhedsbegreb lægger op til en højere prioritering af forebyggelse, ud fra den foreliggende viden, men der er i høj grad også tale om et skøn, når Arbejdstilsynet vurderer om et arbejde er sundhedsmæssigt forsvarligt. Arbejdstilsynets afgørelser kan ankes til Arbejdsmiljøklagenævnet.